PRIM' AWLA TAL-QORTI CIVILI
(SEDE KOSTITUZZJONALI)

IMHALLEF

ONOR. VINCENT DE GAETANO LL.D.

Rikors Kost. Nru. 653/98 VDG

Domenico Savio sive Savio Spiteri

v.

1. **L-Avukat Generali**
2. **Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex**
3. **L-Onorevoli Prim. Ministru**
4. **Chairperson Xlendi Action Committee**
5. **Direttur Generali Works Division**
6. **Chairman Awtorita` tal-Ippjanar**
7. **Kummissarju tal-Pulizija**
8. **Lawrence Apap K/A Lorry**
9. **Il-Kap Kmandant tal-Forzi Armati**

Il-Qorti:

Rat ir-rikors presentat minn Domenico Savio sive Savio Spiteri fid-19 ta' Mejju, 1998 li permezz tieghu, wara li ppremetta:

1. Illi hu gie mressaq quddiem il-Qrati tal-Magistrati ta' Ghawdex talli ghamel xoghol ta' bini mhux skond il-permess u cioe` talli ghamel platform tal-konkos quddiem il-Gourmet Bar & Restaurant li jinsab fi Triq Rabat, Xlendi, Ghawdex minghajr il-permess mill-Awtorita` ta' l-Ippjanar kif ukoll talli ghamel platform tal-konkos miksija bil-madum minghajr il-permess tal-awtoritajiet kompetenti;

2. Illi dawn il-proceduri ghadhom pendenti quddiem il-Qrati taghna;

3. Illi haddiema tal-Works Division b'abbuz ta' poter u agir illegali gew imqabbda mix-Xlendi Action Committee, Lawrence Apap, is-Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex u l-Awtorita` ta' L-Ippjanar sabiex inehhu l-platform tal-konkos quddiem il-Gourmet Bar & Restaurant fi Triq Rabat, Xlendi, Ghawdex liema xogholijiet twettqu bl-assistenza tal-Korp tal-Pulizija u membri tal-Forzi Armati nhar is-Sibt 16 ta' Mejju, 1998 u dan minkejja l-verbal tal-25 ta' Lulju, 1995 fl-atti tal-Mandat ta' Inibizzjoni numru 454/95 fl-ismijiet Domenico Savio Spiteri nomine kontra Chairman tal-Awtorita` tal-Ippjanar kif intavolat quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) Superjuri;

4. Illi dan l-agir tad-Dipartiment tax-Xogholijiet, tax-Xlendi Action Committee, tas-Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex, l-Awtorita` tal-Ippjanar, il-Korp tal-Pulizija u tal-Forzi Armati ta' Malta minghajr ma stennew l-ezitu tal-kawzi u proceduri fuq imsemmija, pprivaw lir-rikorrent u kisru d-drittijiet fondamentali tal-esponenti garantiti bl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6(1) tal-ewwel Protokol *(sic!)* tal-Konvenzjoni Ewropea (Kap. 319) u cioe` li jipprotegu il-presunzjoni tal-innocenza u d-dritt ta' smiegh quddiem Tribunal imparzjali u ndipendenti;

Premess dan kollu r-rikorrent talab li din il-Qorti (1) tiddikjara li l-intimati bl-agir taghhom kisru l-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-drittijiet tal-Bniedem, u effettivament kisru l-artikolu 39(1) tal-Kostituzzjoni, u (2) taghti dawk il-provvedimenti u r-rimedji necessarji u opportuni;

Rat ir-risposti ta' Lawrence Apap, tal-Onorevoli Prim Ministru, ta' l-Avukat Generali, tad-Direttur Generali Works Division, tal-Kummissarju tal-Pulizija u tal-Kap Kmandant tal-Forzi Armati li kollha wiegbu (b'noti separati) hekk:

"Illi huwa m'huwiex il-legittimu kontradittur ghat-talbiet vantati fir-rikors fl-ismijiet premessi.

"Illi r-rikorrent m'ghandu ebda dritt proprjetarju fuq l-art pubblika fejn saru x-xogholijiet li minnhom qed jilmenta u l-fatt illi jezistu proceduri ohra kontra r-rikorrent talli bena fuq dik l-art illegalment u bla permess ma jiddenudax bil-proprjetarju proprju *(sic!)*, dik l-art mid-dritt li juzaha u jaghmel xogholijiet fiha.

"Illi t-talbiet vantati mir-rikorrent ma jqajjmu ebda kwistjoni li tista' tincidi fuq id-dritt ghas-smiegh xieraq u hija fil-fehma ta' l-esponent frivola u vessatorja.";

Rat ir-risposta tas-Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex li wiegeb kif hawn fuq bhall-intimiati appena msemmija, bid-differenza li ma eccepiex li ma huwiex il-legittimu kontradittur;

Rat ir-risposta tal-Awtorita ta' l-Ippjanar li tghid hekk:

"Illi l-Awtorita` ta' l-Ippjanar fil-25 ta' Lulju, 1995 fl-atti tal-mandat 454/1995PC kienet ghamlet dikjarazzjoni skond il-verbal hawn anness mmarkati Dokumenti TD1 u TD2;

"Illi din l-istess dikjarazzjoni kienet qed tirreferi ghal dak li kien ghadu ma tnehhiex dak in-nhar, cioe` fil-25 ta' Lulju, 1995 u cioe` il-*platform tal-concrete* li ghalkemm kienet imqeghda illegalment fi triq pubblika u minghajr permess ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar, limitatament ghal din l-istess *platform* kienu ghadhom ghaddejjin proceduri legali;

"Illi l-istess Awtorita` tal-Ippjanar dejjem zammet ma' din id-dikjarazzjoni u hi sal-lum la esegwiet it-tnehhija ta' l-istess platform u lanqas ma talbet l-ghajnuna tal-Pulizija, tal-Forzi Armati u tad-Direttur tax-Xogholijiet biex inehhu l-istess platform;

"Illi li gara fis-16 ta' Mejju, 1998 u li hi a konjizzjoni ta' l-Awtorita` kien is-segwenti:

"Illi dak in-nhar li kien is-Sibt cempel is-Surgent Mizzi ghal xi l-11.00 ta' filghodu lil Mark Cini, is-senior enforcement officer ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar f'Ghawdex u infurmah li kien cempillu l-avukat ta' Savio Spiteri biex jinfurmah illi kien hemm xi hadd qed inehhi l-platform u li kien hemm xi qorti fuq din il-platform. Is-surgent stqasieh jekk kienx hemm xi qorti rigwardanti din il-platform u Mark Cini irrispondieh iva pero` ma kienx jaf fuq it-tnehhija tal-platform. Is-surgent infurmah li kien sejjer fuq il-post biex jara min kien qed inehhi din il-platform. Is-senior enforcement officer Mark Cini cempel Malta lill-Manager tal-Enforcement Unit ta' l-Awtorita` John Agius u nfurmah b'dan kollu u l-Manager nfurmah biex immedjatament imur fuq il-post biex jara min kien qed jaqla' dan il-platform;

"Illi meta Mark Cini wasal f'nofs in-nhar, il-platform kienet diga mnehhija u ma sab ebda nies jahdmu pero` minn informazzjoni li gab minn nies tal-hwienet u tal-post hemmhekk, dawn infurmawh illi l-platform inqalghet fit-8.30 ta' filghodu. L-istess senior enforcement officer mar l-ghassa u kellem lill-kuntistabbli ta' l-ghassa li kien hemm u dan infurmah illi l-platform inqalghet mill-Action Committee tax-Xlendi. L-istess senior enforcement officer ukoll ipprova jcempel lil Laurie Apap li hu l-foreman tal-Public Works li solitament hu l-foreman ta' dik il-area biex jara jekk hu kienx involut fit-tnehhija tal-platform, u sahansitra hallielu risposta d-dar biex icempillu pero` ma kellu l-ebda twegiba jew messaggi lura;

Illi l-Awtorita` ta' l-Ippjanar la ghamlet xi twaqqiegh jew ordnat xi twaqqiegh jew tnehhija ta' din il-platform u din saret ad insaputa ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar kmieni is-Sibt filghodu kif fuq dikjarat;

"Illi da parti ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar in vista tas-suespost gialadarba la ezegwiet it-tnehhija ta' l-istess platform u lanqas ma talbet l-ghajnuna tal-Pulizija, tal-Forzi Armati u tad-Direttur tax-Xogholijiet biex inehhu l-istess platform, l-istess Awtorita` ghandha tinhareg mill-osservanza tal-gudizzju;

"Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, l-istess Awtorita` intimata wara l-hrug ta' l-avviz tat-twettiq kienet parti fl-appell quddiem il-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar li ddecidiet l-istess appell favur l-Awtorita` u minn tali decizjoni ma sar ebda

appell mir-rikorrenti quddiem l-Qorti ta' l-Appell kif ser jigi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza;

"Ghaldaqstant l-istess talbiet tar-rikorrenti fil-konfront ta' l-esponenti ghandhom jigu michuda bl-ispejjez.";

Rat l-atti kollha tal-kawza; semghet il-provi u lid-difensuri tal-partijiet; ikkunsidrat:

Illi dina l-kawza fil-fatt hija ferm aktar semplici milli kemm ir-rikorrent kif ukoll xi whud mill-intimati qed jaghmluha, u effettivament din il-kawza ikkumplikat ruhha minhabba d-diversi xhieda li gew prodotti li hafna minnhom jirrepetu l-istess haga bla ma jzidu xejn ta' sustanza jew li hu relevanti.

Il-fatti.

1. Il-fatti jistghu jigu riassunti hekk: ir-rikorrent kien ifforma kumpanija kummercjali bl-isem "Gourmet Bar & Restaurant" u tramite din il-kumpanija kien jiggestixxi l-lokal li kien igib l-istess isem, cioe` "Gourmet Bar & Restaurant". Dan l-istabbiliment jinsab fix-Xlendi. Ir-rikorrent kien talab u ottjena permess ta' "encroachment" mill-Lands Department fis-sens li seta' johrog u jqieghed imwejjed u siggijiet barra fit-triq pubblika quddiem l-imsemmi stabbiliment. In segwitu permezz ta' wiehed mid-diretturi – certu Patri Renato Valente – intalab il-permess tal-istess Lands Department sabiex tinbena *platform* quddiem dana l-istabbiliment biex b'hekk l-imwejjed u s-siggijiet ikunu maqtugha mit-triq. Dana l-permess qatt ma inghata mill-Lands Department. Fi kliem ix-xhud Patri Renato Valente:

"L-encroachment minn-naha tal-Lands Department kien jikkonsisti f'permess li fuq bicca art pubblika li ahna konna inghatajna d-dimensjonijiet taghha inkunu nistghu naghmlu imwejjed u siggijiet tar-restaurant. Jigifieri permess mill-Lands Department hlief ghall-imwejjed u siggijiet ma kienx hemm aktar permessi, ma kienx hemm permess, per ezempju, kif qed jigi suggerit lili mill-Qorti, biex issir pjattaforma jew inkella xi forma ta' *canopy*. Permess minn naha tal-Lands biex fil-fatt tinbena l-*platform* u l-*canopy* qatt ma kien hemm." (fol. 176)(sottolinear tal-Qorti).

Jidher li addirittura kien hemm ukoll oggezzjoni minn naha ta' l-Awtorita` tal-Ippjanar biex issir il-*platform* in kwistjoni (ara d-dokument a fol. 141; kopja identika tieghu a fol. 153).

2. Minkejja dan, sa April ta' l-1995 kienet inbniet mhux biss il-*platform* in kwistjoni izda anke struttura fuqha ("canopy"). Mistoqsi aktar minn darba in kontro-ezami, ir-rikorrent wiegeb li ma kienx jaf jekk kellux permess ta' l-Awtorita` tal-Ippjanar jew tal-P.A.P.B. biex jaghmel il-*platform* in kwistjoni (fol. 106). Fi kliem l-Enforcement Manager ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar, John Agius:

"Ghalhekk f'April, 1995 wara diversi tentattivi biex nippruvaw nipperswadu lil min kien ikkoncernat biex inehhi l-istruttura huwa, fil-fatt l-Awtorita` ta' l-Ippjanar kienet interveniet u nehhiet l-istruttura li kien hemm. Irrid nispjega li kull ma nehhiet f'dik l-okkazzjoni l-Awtorita` ta' l-Ippjanar kienet il-canopy li kien fuq il-platform. Il-platform, minhabba diversi ragunijiet, ma kienitx tnehhiet. Fost ir-ragunijiet kien hemm li fl-ewwel okkazzjoni ma kellniex il-makkinarju mehtieg. Imbghad wara li sussegwentement kienet ser tibda titnehha l-platform kien hemm ordni minn naha tal-Qorti biex il-platform ma nnehhuhiex." (fol. 181).

3. Proprjament ma jirrisultax li kien hemm "ordni" tal-Qorti biex il-*platform* ma titnehhiex. Dak li irrisulta mill-provi hu li fit-18 ta' Gunju, 1995 ir-rikorrent Spiteri sar jaf li l-Awtorita` ta' l-Ippjanar kien bi hsiebha taqla' l-platform, u ghalhekk hu ppresenta rikors ghall-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni. Waqt is-smiegh tar-rikors gew registrati, fil-25 ta' Lulju, 1995, is-segwenti verbali mill-Awtorita` ta' l-Ippjanar u mill-Kummissarju tal-Pulizija[1] (ara fol. 43):

"Dr. Tony Degaetano ghall-Awtorita` ta' l-Ippjanar jivverbalizza illi stante li l-Bord tal-Appelli dwar l-Ippjanar informat lill-Awtorita` li dahal recentement appell mir-rikorrenti fuq il-meritu in kwistjoni skond il-ligi l-Awtorita` ser tieqaf mill-esekuzzjoni tal-istess avviz sakemm tigi determinata finalment jew mill-Bord tal-Appelli jew mill-Qorti tal-Appell.
"L-istess proceduri ikunu ghadhom ghaddejja jekk l-istess rikorrenti jintavola kawza a bazi tal-artikolu 55 jew biex iwaqqa decizjoni tal-Bord tal-Appell fuq il-kwistjonijiet ta' kostituzzjonalita` jew il-legalita` jew ksur tal-principji tal-gustizzja naturali.
"Dan il-verbal jirreferi kemm ghat-talba ta' ghajnuna biex jezegwixxu t-twettiq lil Pulizija, Forzi Armati u Direttur tax-Xoghlijiet pero` mhux ghal xi azzjoni diretta tal-Kummissarju tal-Pulizija li dwarha ghandhom xi proceduri ad hoc.
"L-Ispettur Antonello Grech ghall-Kummissarju tal-Pulizija jiddikjara li l-Pulizija ma hiex ser tezegwixxi qabel ma jkun hemm decizjoni finali dwar proceduri pendenti intavolata minnu."

Fi kliem iehor, kemm l-Awtorita` ta' l-Ippjanar kif ukoll il-Kummissarju tal-Pulizija intrabtu li ma jmissux il-*platform* in kwistjoni sakemm jintemmu l-

[1] Ma huwiex car mid-dokumenti ezibiti jekk dawna – cioe` l-Awtorita` ta' l-Ippjanar u l-Kummissarju tal-Pulizija – kienux l-unici zewg intimati fil-proceduri ghall-hrug tal-mandat ta' inibizzjoni.

proceduri imsemmija fl-istess verbal, inkluzi (ghal dak li jirrigwarda l-“undertaking” tal-Kummissarju tal-Pulizija) il-proceduri penali istitwiti mill-Pulizija kontra r-rikorrent Spiteri u li b’xi mod jirrigwardaw din l-istess *platform.* In vista ta’ dawn il-verbali il-Qorti cahdet it-talba ghall-hrug ta’ mandat ta’ inibizzjoni (ara d-dokument a fol. 44; ara wkoll fol. 105, l-ahhar linja). Jigi precisat li dak li qed jilmenta minnu r-rikorrent Spiteri hu li meta fis-16 ta’ Mejju, 1998 gara xi haga – kif ser jigi spjegat aktar ‘l quddiem – kienu ghadhom pendenti quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) bhala Qorti ta’ Gudikatura Kriminali erba’ kawzi kriminali li b’xi mod kienu jirrigwardaw il-*platform* – ara l-kopja tad-diversi komparixxi, fol. 71 sa 74.

4. Minn Marzu tal-1997 beda jiffunzjona ix-“Xlendi and Marsalforn Action Committee”. Dana l-Kumitat twaqqaf bil-hsieb li jaghmel suggerimenti lill-Ufficcju tas-Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex dwar l-“up-grading” taz-zewg lokalitajiet turistici in kwistjoni. Fuq dan il-Kumitat kien hemm rappresentanti ta’ diversi dipartimenti u ministeri, is-sindki jew rappresentanti tas-sindki ta’ lokalitajiet interessati, kif ukoll rappresentanti tal-“business community” tax-Xlendi u ta’ Marsalforn. Kien jispetta ghas-Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex li, jekk jaqbel mad-decizzjonijiet ossia suggerimenti tal-Kumitat, jordna l-attwazzjoni taghhom. Fost id-decizzjonijiet li ttiehdu mill-Kumitat, u li qabel maghhom is-Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex, kien hemm dik li jigu rrangati l-bankini kollha tax-Xlendi. Mid-diversi deposizzjonijiet ma huwiex car jekk qattx giet diskussa, waqt il-laqghat tal-Kumitat, it-tnehhija tal-*platform* partikolari, jew kienx hemm biss id-decizjoni generali li taffetwa l-bankini kollha (ara d-deposizzjoni ta’ Lorry Apap a fol. 97 u dik ta’ Victor Cauchi a fol. 128). F’kull kaz, dana x-xoghol ta’ “embellishment” beda qabel is-sajf ta’ l-1997 izda sa Mejju tal-1998 ma kienx ghadu tlesta kollu. Fost il-ftit postijiet fejn il-bankini kienu ghadhom ma tlestewx kien hemm proprju dik il-parti fejn kien hemm il-*platform* in kwistjoni (ara d-deposizzjoni tas-Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex, fol. 103). Kien ghalhekk li kmieni nhar is-Sibt, 16 ta’ Mejju, 1998 haddiema tal-Works Divison ta’ Ghawdex, taht is-sorveljanza tal-*foreman* taghhom Lorry Apap, bdew biex inehhu il-*platform* in kwistjoni. Kif appena r-rikorrent sar jaf b’dan, huwa

ppresenta rikors ghall-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni; il-Qorti ta' Ghawdex laqghet it-talba provvisorjament u x-xoghol fuq l-irrangar tal-bankina fejn qabel kien hemm il-*platform* waqaf ghal ftit granet. Meta in segwitu it-talba ghall-hrug tal-mandat ta' inibizzjoni giet michuda, ix-xoghol tkompla. Ir-risultat hu li sat-3 ta' Gunju, 1998, meta xehdu l-parti l-kbira tax-xhieda f'din il-kawza, flok il-*platform* imkissra f'diversi postijiet u fi stat generali hazin li kien hemm qabel is-16 ta' Mejju, 1998 saret bankina pulita u <u>aktar wiesgha mill-*platform*</u> – dan kollu jidher car mir-ritratti ezibiti a fol. 75. Ghandu jigi precisat ukoll li r-rikorrent xehed li hu <u>qatt ma kien informa</u> lix-Xlendi [and Marsalforn] Action Committee b'xi kawzi li kien hemm; hu jammetti wkoll li l-art fejn kien hemm il-*platform* kienet art pubblika u li hu kellu biss "encroachment" ghal imwejjed u siggijiet:

"L-Action Committee tax-Xlendi jien qatt ma kkomunikajt maghha biex ninfurmahom b'xi kwistjonijiet li talvolta seta' kien hemm, anzi li nghid li kien hemm, fuq l-istabbiliment in kwistjoni, u fuq il-platform. Il-platform hija mibnija mhux fuq art tieghi izda fuq art li jien ghandi l-encroachment. L-encroachment li kelli kien ghall-imwejjed u ghas-siggijiet, mhux ghal platform. Il-kuntratt [**recte:** Fil-kuntratt], jew il-grant tal-encroachment, kien hemm kemm ghandi nhallas u kelli nhallas Lm170 fis-sena. Nafx li hemm zewg permessi, wiehed ghall-uzu tal-art u l-iehor [ghat-] tqeghid ta' mwejjed u siggijiet, jien nghid li dejjem lill-Lands mort inhallas, qatt ma mort inhallas lill-Pulizija ta' xi permessi. Jiena ma mortx ninforma lix-Xlendi Action Committee bil-kwistjonijiet li kien hemm fuq din il-platform ghaliex jiena kont mohhni mistrieh li galadarba kien hemm dak l-undertaking maghmul mill-Qorti [**recte:** fil-Qorti][2] hadd ma kien ser imiss lill-platform" (fol. 106-107).

Skond l-intimat Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex, l-"encroachment" gie eventwalment terminat fuq parir legali li huwa ha minghad l-Avukat Generali (ara fol. 104).

<u>L-Ilment tar-rikorrent.</u>

5. Ir-rikorrent qed jilmenta li bit-tnehhija tal-*platform* fil-jum tas-Sibt, 16 ta' Mejju, 1998 gew lezi d-drittijiet tieghu kif protetti bl-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u bl-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea, u aktar precisament id-dritt ghall-presunzjoni ta' l-innocenza -- Artikoli 39(5) u 6(2) tal-Kostituzzjoni u tal-

[2] Mill-Awtorita' ta l-Ippjanar u mill-Pulizija.

Konvenzjoni rispettivament[3] -- u d-dritt ta' smiegh (xieraq) quddiem tribunal (jew qorti) imparzjali u indipendenti, u dan minhabba li sa dik il-gurnata kien ghad hemm pendenti quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali erba' kawzi tal-Pulizija (komparixxi a fol. 71 sa 74) li kienu b'xi mod jirreferu ghall-imsemmija *platform*. Ir-rikorrent ghamel ukoll referenza ghas-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali tal-21 ta' Frar, 1996 fl-ismijiet ***Charles Spiteri et. v. Chairman ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar.***

6. Fl-udjenza tat-3 ta' Gunju, 1998 l-allura Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex, l-Avukat Dott. Anton Refalo, fil-kors tad-deposizzjoni tieghu assuma r-responsabbilta` tal-fatti li sehhew fis-16 ta' Mejju, 1998:

"Jien nghid bil-gurament tieghi u qed nassumi r-responsabbilta` ta' dak li sar fis-16 ta' Mejju ta' din is-sena, li dak li sar sar mix-Xlendi Action Committee, pero` fuq inizjattiva tieghi. U fil-fatt ghalhekk la l-Avukat Generali, la il-Prim Ministru, la d-Direttur Generali Works Division, la l-Kummissarju tal-Pulizija jew il-Kap Kmandant tal-Forzi Armati, u lanqas ic-Chairman tal-Awtorita` tal-Ippjanar ma ghandhom xejn x'jaqsmu ma' dak li gara fis-16 ta' Mejju ta' din is-sena. Ic-Chairperson tax-Xlendi Action Committee hu [**recte:** u] Lawrence Apap kienu involuti pero` fuq direttivi kif hrigthom jiena". (fol. 103).

Fid-dawl ta' din id-dikjarazzjoni hu evidenti li kemm l-intimat Avukat Generali kif ukoll l-intimat Onorevoli Prim Ministru – li fil-konfront taghhom, bhala fatt, ma gie allegat xejn fir-rikors promotur – ghandhom jigu liberati mill-osservanza tal-gudizzju bhala li ma humiex il-legittimi kontradditturi. Mill-provi, imbghad, ma jirrisulta assolutament xejn fil-konfront tal-Kummissarju tal-Pulizija u tal-Kap Kmandant tal-Forzi Armati ta' Malta. Kuntrarjament ghal dak allegat fir-rikors, la il-Pulizija u anqas il-Forzi Armati ma kienu b'xi mod, imqar l-aktar remot jew indirett, involuti fit-tnehhija tal-*platform* fis-16 ta' Mejju, 1998. L-istess jista' jinghad ghad-Direttur Generali Works Division. Kif fisser dana l-intimat meta xehed fit-3 ta' Gunju, 1998 (fol. 100), il-haddiema involuti fit-tnehhija tal-*platform* ma kienux jaqghu taht il-gurisdizzjoni jew direzzjoni tieghu izda kienu jaqghu direttament taht id-direzzjoni tal-ufficcju tas-Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex. Kwantu ghall-Awtorita` ta' l-Ippjanar, din il-Qorti hi sodisfatta mill-kumpless tal-provi li din la kienet direttament u anqas indirettament involuta fit-tnehhija tal-*platform*. Huwa veru li fuq ix-

[3] Fit-talba fir-rikors promotur jissemmew biss is-subartikoli (1) tal-Artikoli 6 u 39; pero` l-presunzjoni

"Xlendi and Marsalform Action Committee" kien hemm rappresentant tal-imsemmija Awtorita` fil-persuna tal-Perit Ruben Abela. Dan, pero`, jidher li kien jattendi l-laqghat tal-Kumitat biss meta kien ikun mehtieg il-parir tieghu dwar jekk kienx hemm bzonn ta' permessi tal-Awtorita` o meno, u kien jaghmel ukoll ir-rakkomandazzjonijiet tieghu lid-Development Control Commission f'dawk il-kazijiet fejn permess kien ikun mehtieg. Irrisulta mill-provi u bhala fatt li ghat-tip ta' xoghol ta' irrangar ta' bankini li kien gie deciz li jsir fix-Xlendi kollu ma kienx hemm bzonn ta' permess mill-Awtorita` ta' l-Ippjanar (ara d-deposizzjoni ta' Mark Cini, fol. 98, 99). Fid-deposizzjoni tieghu tal-10 ta' Lulju, 1998 (fol. 156 sa 159) l-imsemmi Perit Abela fisser li hu la kien jaf bil-verbal tal-25 ta' Lulju, 1995 fl-atti tal-mandat ta' inibizzjoni u anqas li kien hemm kawzi kriminali li kienu jikkoncernaw il-*platform* tal-konkos; hu kull ma kien jaf li kien hemm ma' l-Awtorita` tal-Ippjanar kienet il-kwistjoni dwar il-*canopy* (li kienet tnehhiet):

"Qed nigi muri d-dokument TD1[4] li jinsab a fol. 43 tal-atti. Nghid li dan id-dokument u l-kontenut tieghu din hija l-ewwel darba li qed narah. Dan id-dokument hadd qatt ma gibidli l-attenzjoni ghalih qabel...Ma nafx li kien hemm proceduri da parti tal-Pulizija, proceduri kriminali jigifieri, li kienu jirrigwardjaw il-platform tal-konkos quddiem l-istabbiliment in kwistjoni. Jien nerga nghid li dwar il-platform in kwistjoni jien ma kontx naf u qatt ma sirt naf li kien hemm xi kwistjoni bejn sid l-istabbiliment u l-Awtorita` tal-Ippjanar. Kull ma naf li kien hemm kwistjoni dwar il-canopy...Jien ghar-raba' darba nirrepeti li fuq platform tal-konkos jien ma niftakarx li qatt kien hemm kwistjoni. Jien il-kwistjoni li kien hemm niftakar li kienet fuq canopy." (fol. 157, 158).

Inoltre, mid-deposizzjonijiet kemm ta' Joseph Felice, Senior Enforcement Officer tal-Awtorita` tal-Ippjanar (fol. 99 sa 100) kif ukoll ta' John Agius, Enforcement Manager (fol. 181 sa 184, 190 sa 191, u 194 sa 195) din il-Qorti hi sodisfatta li l-Enforcement Section tal-Awtorita` tal-Ippjanar la talbet jew kienet b'xi mod komplici fl-operazzjoni ta' tnehhija tas-16 ta' Mejju, 1998 u anqas kienet taf li kienu ser isiru dawk ix-xogholijiet f'dik il-gurnata. Ghalhekk l-Awtorita` tal-Ippjanar b'ebda mod ma tista' titqies li ghamlet xi haga, jew li naqset milli taghmel xi haga li kellha l-obbligu li taghmel, li biha illediet, jew setghet illediet, xi drittijiet tar-rikorrent.

---

ta' l-innocenza tissemma mir-rikorrent fil-paragrafu ta' qabel ta' l-ahhar.

[4] Kopja tal-verbal tal-25 ta' Lulju, 1995 fl-atti tal-mandat ta' inibizzjoni.

<u>L-intimati Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex, Chairperson Xlendi Action Committee u Lawrence Apap.</u>

7. Direttament jew indirettament responsabbli ghat-tnehhija tal-*platform* kienu ghalhekk is-Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex, ic-Chairperson tax-"Xlendi [and Marsalforn] Action Committee" u l-*foreman* Lawrence Apap. It-tlieta li huma jichdu li kienu jafu bl-erba kawzi penali pendenti kontra r-rikorrent. Pero` anke li kieku, ghall-grazzja tal-argument, huma kienu hekk jafu, jista' jinghad li b'dak li ghamlu huma kisru d-drittijiet fondamentali tar-rikorrent u senjatament (i) id-dritt li fl-erba' kawzi tal-pulizija li kien hemm pendenti kontra tieghu hu jkun presunt innocenti sakemm jigi ppruvat li huwa hati, u (ii) d-dritt li jkollu smiegh xieraq ta' dawk l-erba' akkuzi quddiem qorti imparzjali u indipendenti? Din il-Qorti hi tal-fehma li biex wiehed jaghti twegiba ghal din il-mistoqsija wiehed irid jara il-kaz <u>b'mod konkret</u> u <u>mhux fl-astratt</u>. Il-presunzjoni ta' l-innocenza timporta dak l'assjem ta' regoli li tassigura li persuna li tkun akkuzata b'reat kriminali (bhalma kien ir-rikorrent bl-erba' kawzi aktar 'l fuq imsemmija) ma tkun obbligata li tippova xejn, u li l-piz kollu tal-prova jinkombi fuq il-prosekuzzjoni. Forsi l-aktar espressjoni cara ta' x'jinvolvi is-subartikolu (2) tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea (kif ukoll is-subartikolu (5) tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni) wiehed isibu fis-segwenti bran mehud mis-sentenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fil-kawza ***Barbera`, Messegue' and Jabardo v. Spain***:

"Paragraph 2 [of Article 6] embodies the principle of the presumption of innocence. It requires, *inter alia*, that when carrying out their duties, the members of a court should not start with the preconceived idea that the accused has committed the offence charged; the burden of proof is on the prosecution, and any doubt should benefit the accused. It also follows that it is for the prosecution to inform the accused of the case that will be made against him, so that he may prepare and present his defence accordingly, and to adduce evidence sufficient to convict him" (A 146 para. 77 (1989)).

Jizdied jinghad li fil-ligi taghna l-prova li tressaq il-prosekuzzjoni trid tkun tali li tikkonvinci lill-gudikant mill-htija tal-akkuzat; fi kliem iehor, il-gudikant irid ikun moralment konvint, a bazi tal-provi li jitressqu fil-kawza, mill-htija tal-akkuzat.

Din il-Qorti ma tistax tifhem kif il-fatt li tnehhiet il-*platform* in kwistjoni jista' b'xi mod jeffettwa il-presunzjoni ta' l-innocenza tar-rikorrent fl-erba' kawzi kriminali li ghandu (jew li kellu) pendenti. L-unika parti li setghet giet pregudikata b'din it-tnehhija hija l-prosekuzzjoni – f'dan il-kaz il-Pulizija Ezekuttiva – peress li l-*corpus delicti* allegat minnha m'ghadux jezisti materjalment. Ma ingabet ebda prova – u anqas gie argumentat b'xi mod mill-abbili difensuri tieghu – kif it-tnehhija tal-platform effetwat, jew setghet teffetwa, <u>fil-kaz konkret</u> u negattivament lir-rikorrent fir-rigward tal-imsemmi dritt, cioe` id-dritt li quddiem il-Qrati ta' Gustizzja Kriminali f'dawn l-erba' kawzi jigi presunt innocenti tal-akkuzi migjuba kontra tieghu b'mod li jkun jinkombi fuq il-prosekuzzjoni li tipprova l-htija tieghu lil hinn minn kull dubbju dettat mir-raguni.

8. Kwantu ghad-dritt li r-rikorrent ikollu smigh xieraq tal-erba' akkuzi ta' reat kriminali quddiem qorti imparzjali u indipendenti, din il-Qorti wkoll ma tarax kif b'dak li ghamlu s-Segeratarju Parlamentari ghal Ghawdex, ic-Chairperson tax-Xlendi Action Committee u Lawrence Apap gie, jew seta' jigi, ippregudikat dana d-dritt. Indipendentement mit-tnehhija tal-*platform* u s-sostituzzjoni taghha b'bankina pulita u aktar wiesgha, il-kontestazzjoni tal-htija da parti tar-rikorrent baqghet pendenti quddiem qorti. Ir-rikorrent ma hux qed jallega li b'dak li sar, dik il-qorti – il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali, jew, eventwalment, il-Qorti ta' l-Appell Kriminali – ma baqghetx aktar "imparzjali" u/jew "indipendenti"; qed jallega biss li l-imsemmija tlett intimati kellhom jistennew l-ezitu ta' dawk l-erba' kawzi qabel ma jnehhu l-*platform* u jissostitwuha kif inghad. F'dawk l-erba' kawzi, pero`, l-imsemmija tlett intimati ma kienux parti; il-kontestazzjoni <u>f'dawk l-erba' kawzi kriminali</u> ma tinvolvix, direttament jew indirettament lilhom. Anqas ma hu qed jigi kontestat <u>f'dawk l-erba' kawzi kriminali</u> mir-rikorrent xi <u>dritt reali</u> jew <u>dritt personali</u> fuq il-*platform*; dak li hu qed jikkontesta, galadarba ma ammettiex l-akkuzi, hija l-htija penali tieghu. Ir-rikorrent qed jistrieh fuq is-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali aktar 'l fuq imsemmija, u cioe` ***Charles Spiteri et. v. Chairman ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar***. Pero` jekk wiehed jaqra sew dik is-sentenza isib li l-qofol taghha kien is-segwenti bran:

"Il-Qorti m'ghandhiex dubbju li l-Awtorita` [ta' l-Ippjanar] ghandha l-poter li tinforza l-ordni li tkun harget izda una volta li jkun hemm kontestazzjoni fil-Qorti jew persuna tkun tressqet il-Qorti fuq l-istess ordni, dak li jkun ghandu dritt li jkollu "a judicial determination of the charges brought against him" qabel ma tigi enforzata dika l-ordni, u l-Awtorita` ghandha tistenna l-ezitu tal-kawza".

Dana l-bran kien gie konfermat mill-Qorti Kostituzzjonali ghax ma kienx hemm aggravju specifiku da parti ta' l-appellant dwaru. Apparti dan, pero`, hu evidenti li f'dik il-kawza kellek bhala fatt zewg partijiet fuq naha (il-Pulizija Ezekuttiva direttament u l-Awtorita` ta' l-Ippjanar indirettament) u parti fuq naha ohra (Charles Spiteri) li qed jikkontendu dwar xi haga partikolari – bini minghajr permess jew mhux skond il-permess – u wahda minn dawk il-partijiet (l-Awtorita` ta' l-Ippjanar) iddecidiet "to short circuit" il-proceduri fil-qorti billi tipprocedi b'att ezekuttiv. Fil-kaz odjern, izda, s-sitwazzjoni hi ferm differenti: l-Awtorita` ta' l-Ippjanar u l-Pulizija, li ghandhom interess indirett u dirett rispettivament fl-erba' kawzi kriminali kontra r-rikorrent, ma kienu b'ebda mod involuti fit-tnehhija tal-*platform* fis-16 ta' Mejju, 1998 u fil-granet ta' wara; filwaqt li is-Segretarju Parlamentari ghal Ghawdex, ic-Chairperson tax-Xlendi Action Committee u Lawrence Apap b'ebda mod ma jistghu jitqiesu li kienu "parti" fil-kawzi kriminali. Dawn l-ahhar tlieta kullma ghamlu kien li fuq art pubblika ghamlu xogholijiet ta' "embellishment", li kellhom kull dritt li jaghmlu, billi, fost affarijiet ohra nehhew il-*platform* tal-konkos li kien hemm quddiem l-istabbiliment tar-rikorrent u ghamlu minflokha bankina pulita u, kif inghad, aktar wiesgha min dik li kien hemm qabel. Ebda dritt tar-rikorrent ma jirrisulta li intmess fil-kors ta' dana x-xoghol. B'dana x-xoghol il-proceduri kriminali li ghalihom jirreferu l-komparixxi a fol. 71 sa 74 baqghu bla mittiefsa. Il-proprjetarju in assolut ta' art ma jistax jigi mizmum milli jaghmel xogholijiet fuq dik l-art semplicement ghax persuna ohra tigi akkuzata mill-Pulizija b'reat kriminali in konnessjoni ma' dik l-art (ez. bi vjolazzjoni ta' dik il-proprjeta`, jew li seraq minn fuq dik il-proprjeta`, jew li bena illegalment fuq dik il-proprjeta`).

9. Ghall-motivi premessi, din il-Qorti tipprovdi dwar ir-rikors billi (a) tillibera lill-intimati Avukat Generali u Onorevoli Prim-Ministru mill-osservanza tal-gudizzju, u (b) tichad it-talbiet tar-rikorrent fir-rigward ta' l-intimati l-ohra kollha. L-ispejjez kollha ta' din il-kawza ghandhom jigu sopportati mir-rikorrent.